

סמינר הקיבוצים המכללה לחינוך טכנולוגיה ואמנויות

דוח נתונים מגדריים שנתיים

לשנת הלימודים תשע"ז (2016 - 2017)

דצמבר 2016

הקדמה

דוח זה הינו דיווח שנתי הסוקר את מדיניותה ופועלה של מכללת סמינר הקיבוצים בכל הקשור לקידום וייצוג נשים במוסד נכון לשנת הלימודים תשע"ז. המסמך כולל נתונים לגבי:

- מדיניות ופעילות המוסד כולל ייצוג נשים בגופים המנהלים את המכללה;
- ההרכב המגדרי של הסטודנטים;
- ההרכב המגדרי של סגל המרצים במכללה לרבות סגל חדש בחמש השנים האחרונות ואחוז הנשים בעלות דרגה במכללה;
- תכניות הלימודים לשנת תשע"ז שעוסקות בנושא המגדר במכללה;
- מחקר במכללה בנושא מגדר.

דוח זה משקף את החשיבות הרבה שמייחסת מכללת סמינר הקיבוצים לקידום וייצוג נשים באקדמיה ואת פעילותה הרבה בתחום זה.

מדיניות המוסד

מכללת סמינר הקיבוצים אשר הוקמה בשנת 1939 על ידי קבוצת חברי קיבוצים, שבקשו להכשיר מורות ומורים במדינת ישראל, היא כיום מכללה אקדמית לחינוך השוכנת במרכז העיר תל אביב. במוסד תכניות לתואר ראשון בחינוך (B.Ed.) הכוללים הוראה לגיל הרך, הכשרת מורות ומורים לבית הספר היסודי, לחינוך המיוחד לחטיבות הביניים ולבית הספר העל יסודי במגוון תחומים ודיסציפלינות במדעים, מתמטיקה, מדעי הרוח, החברה והאמנויות. במכללה גם שלוש עשרה תכניות לימוד לתואר שני עם ובלי תזה בחינוך (M.Ed., M.Teach) ובטיפול באמצעות אמנויות (M.A.A.T).

מכללת סמינר הקיבוצים שמה לה למטרה להכשיר נשות ואנשי חינוך וטיפול בעלי גישה הומניסטית ואחריות חברתית וסביבתית. המכללה פועלת לטיפוח דעת אקדמית, לביסוס אזרחות דמוקרטית ולשילוב אמנויות בחינוך. המוסד חרת על דגלו לקדם סדר יום חינוכי-הומניסטי הפועל לטיפוח רוח האדם ולתיקון עולם, וכן לפתח כישורי תקשורת בינאישית והתבוננות פנימית בקרב הסטודנטים לשם העצמתם כלומדות ולומדים וכמורות ומורים בעתיד בעלי אחריות אישית.

לשם כך הוקם במכללה בשנת 2003 **המכון לחינוך הומניסטי** המנוהל וזאת מתוך כוונה לענות על צרכים חינוכיים בישראל של ראשית המאה ה-21 ולקדם את האידיאלים והערכים של המכללה הכוללים מחויבות ערכית וחברתית לכל בני ונשות האדם באשר הם ולהילחם בתופעות פסולות של אפליה, כולל אפליה על רקע מגדרי.

באסופת מאמרים שפרסמה מכללת סמינר הקיבוצים עוד לפני שני עשורים (1999) לרגל מלאת 60 שנה לייסודו של הסמינר, נכתב כי המכללה מחויבת "לפיתוח כושרי האדם ולהרחבת חירותו, לשוויון ערך האדם, לסולידריות חברתית ולצדק חברתי". אחת מן הדרכים לממש ערכים אלו במכללה היא באמצעות הפעילות של היחידה למעורבות חברתית. במסגרת לימודיהם לתואר ראשון תלמידות ותלמידי כל המסלולים מבצעים **מעורבות חברתית** בהיקף של 60 שעות שנתיות ולומדים במקביל קורס אקדמי המלווה את הפעילות ומסייע להבין אותה באמצעות מושגים תיאורטיים הקשורים לצדק חברתי, שוויון חברתי כולל שוויון בין המינים, מניעת אפליה ומאבק בגזענות. בנוסף, הסטודנטים נחשפים למגוון סוגיות הקשורות להיבטים מגדריים, כפי שמפורט בסוף דו"ח זה. אחד מהם הוא קורס סמינריוני בנושא אי שוויון בחינוך ובחברה הניתן על ידי ד"ר איריס בקשי. קורס זה עוסק בתפיסת השונות (בין היתר מגדרית) האנושית, וביחס לזולת בחברה הישראלית ובמערכת החינוך, ומטרתו היא לטפח מורות ומורים מודעים לתפיסותיהם ולפעולותיהם, ושיהיו מסוגלים לפעול לשינוי מציאות חברתית מפלה במסגרת הכיתה, בבית הספר, בקהילה ובמרחב הציבורי.

בשנת 2014 הוקם במכללה **מרכז לאמפתיה בחינוך** ובחברה הפועל אף הוא לקידום מערכות יחסים משמעותיות המושתתות על הקשבה, הענקת ערך לנקודת המבט של הזולת ובניית אמון בין נשים ואנשים, שיהוו בסיס לחיים משותפים במערכת החינוך ובמרחב הציבורי.

כחלק מהתפיסה ההומניסטית ומתוך חתירה לשוויון בחברה, המכללה שמה דגש גם על שוויון מגדרי. **האחראית על נושא השוויון המגדרי ועל הטרדה מינית** במוסד היא ד"ר חנה אבני המשמשת גם בתפקיד של דיקנית הסטודנטיות והסטודנטים.

המכללה פועלת על פי חוק בכל הקשור ל**זכויות נשים בישראל** כולל חוק שיווי זכויות האישה (1951), חוק עבודת נשים (1953), חוק שוויון הזדמנויות בעבודה (1988), חוק שכר שווה לעובדת ולעובד (1996), חוק למניעת הטרדה מינית (1998), חוק החברות (1999) וחוק גיל הפרישה (2004).

המכללה פועלת גם על פי חוק בכל הקשור לכללי זכויות הסטודנטיות והסטודנטים הקשורים להורות (חוק המל"ג משנת 2012 ותיקון החוק משנת 2014). אלו כוללים את כל ההתאמות עקב טיפולי פוריות, הריון ולידה, אימוץ או קבלת ילד למשמורת או אומנה והארכת חופשת הלידה.

ייצוג נשים בגופים המנהלים

אסיפת העמותה

אסיפת העמותה של מכללת סמינר הקיבוצים כוללת 30 חברות וחברי עמותה. מתוכם 15 הן נשים (50%). בראש העמותה עומדת כיום אישה - סמדר שביט - שנבחרה כיו"ר האסיפה הכללית. בנוסף, בראש הוועד המנהל של האספה עומדת יעל שאלתיאל שגם היא אישה.

הנהלת המכללה

הנהלת המכללה הינה גוף הכולל 18 נציגות ונציגים מתחום האקדמיה והמנהל במוסד. ההנהלה כוללת 10 אנשי אקדמיה מתוכם 8 נשים (80%) ועוד 8 אנשי מנהל בכירים מתוכם 4 נשים (50%).

בעלי תפקידים בכירים במכללה

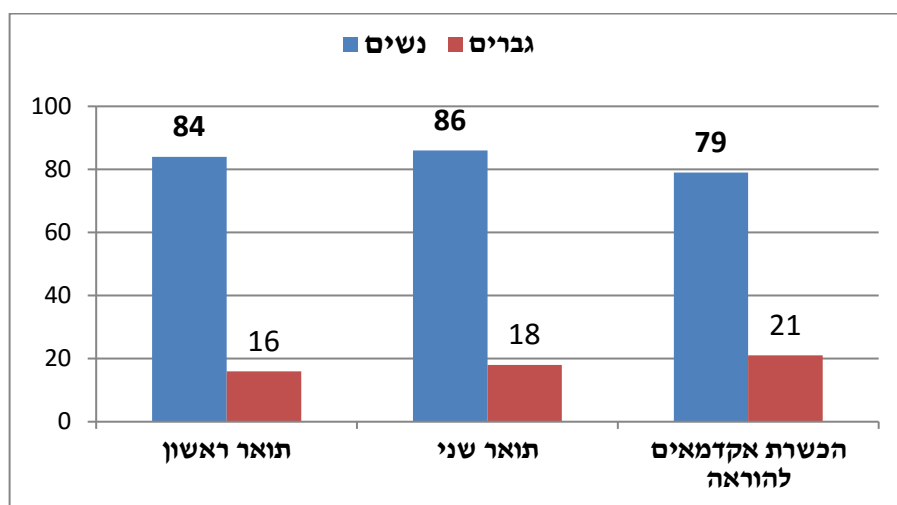
את רוב התפקידים הבכירים במכללה מאיישות נשים. להלן שמותיהן ותפקידיהן :

נשיאת המכללה	פרופ' ציפי ליבמן
רקטור המכללה	ד"ר יהודית וינברגר
דיקאנית הפקולטה לחינוך	ד"ר אירית לוי-פלדמן
דיקאנית הפקולטה למדעי הרוח והחברה	פרופ' סמדר דוניצה-שמידט
דיקאנית הפקולטה למדעים	ד"ר אילנה אבישר
דיקאנית הפקולטה לאמנויות	ד"ר טלי גביש
ראש בית הספר להשתלמויות	שבי גוברין
דיקאנית הסטודנטים	ד"ר חנה אבני
ראש רשות המחקר	ד"ר רינת ארביב-אלישיב
מנכ"לית המכללה	צאלה יפה.

כמו כן, מתוך 25 ראשי מחלקות, חוגים ותכניות בתואר הראשון והשני במכללה, 18 מהן הן נשים (72%).

סטודנטיות וסטודנטים במכללה

בשנת הלימודים תשע"ז לומדים במכללת סמינר הקיבוצים 2,555 סטודנטיות וסטודנטים לתואר בוגר בהוראה ו-804 סטודנטיות וסטודנטים לתואר שני (לתואר מוסמך בהוראה M.Ed, M.Teach ולתואר שני בטיפול באמצעות אמנויות M.A.A.T). כמו כן לומדים במכללה 769 סטודנטיות וסטודנטים בתכניות הכשרת אקדמאים להוראה. להלן בתרשים מוצגת ההתפלגות המגדרית של הסטודנטים במכללה על פי תואר.

התפלגות זו של רוב נשי בכל התארים, כפי שמוצגת בתרשים שלעיל, נשמרת גם בכל אחת מארבע הפקולטות: חינוך, מדעי הרוח והחברה, מדעים, אומונויות, כפי שמוצג בלוח הבא.

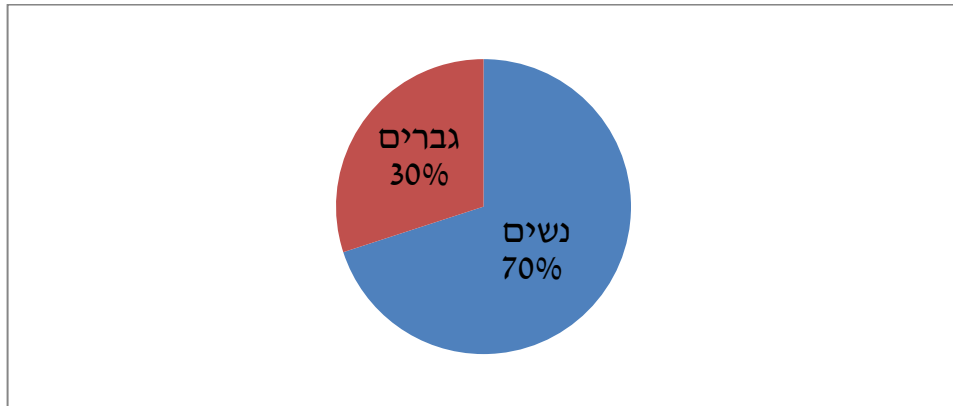
אחוז הנשים בקרב הסטודנטיות והסטודנטים על פי פקולטה ותואר/תכנית

תואר ראשון	תואר שני	הכשרת אקדמאים	
95%	94%	81%	חינוך
71%	69%	87%	מדעי הרוח והחברה
62%	57%	76%	מדעים
88%	76%	82%	אמנויות
84%	86%	79%	סה"כ

סגל המרצות והמרצים במוסד

אחוז הנשים בקרב הסגל

בשנת הלימודים תשע"ז נמנים על חברי סגל המרצים במכללה 841 מרצים מתוכם 586 נשים (70%) ו-255 גברים (30%). להלן בתרשים התפלגות אנשי הסגל במכללה על פי מגדר ולאחר מכן לוח המפרט את אחוז הנשים בכל אחת מארבע הפקולטות במכללה.

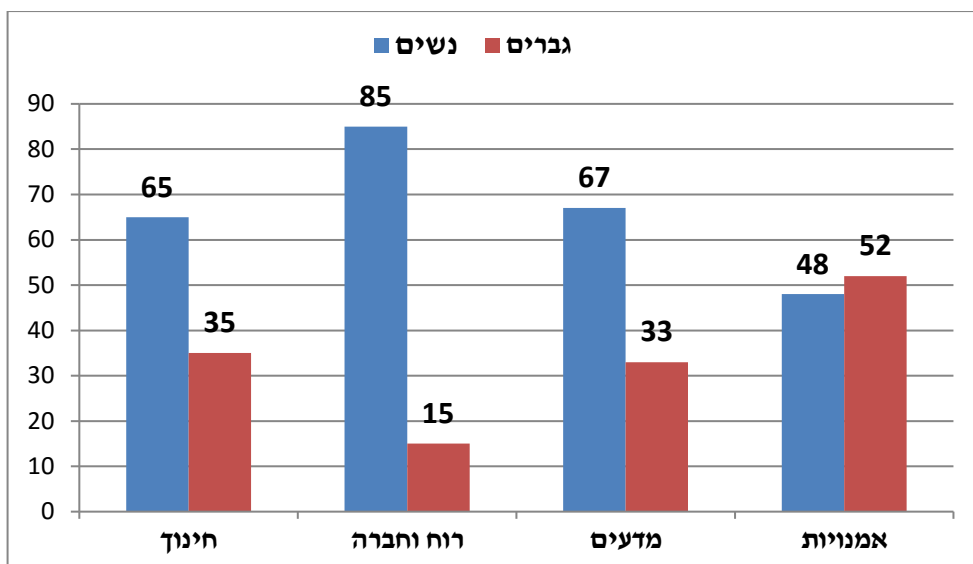

אחוז הנשים בקרב סגל המרצות והמרצים על פי פקולטה

אחוז הנשים	
73%	חינוך
81%	מדעי הרוח והחברה
65%	מדעים
56%	אמנויות
70%	סה"כ

סגל חדש

להלן תרשים המתאר את התפלגות נשות ואנשי הסגל החדשים במכללה שגויסו בחמש השנים האחרונות - בין השנים תשע"ג עד תשע"ה - בכל אחת מארבע הפקולטות. בהמשך מוצג לוח ובו אחוז הנשים בקרב הסגל החדש בכל אחת מן השנים בנפרד.

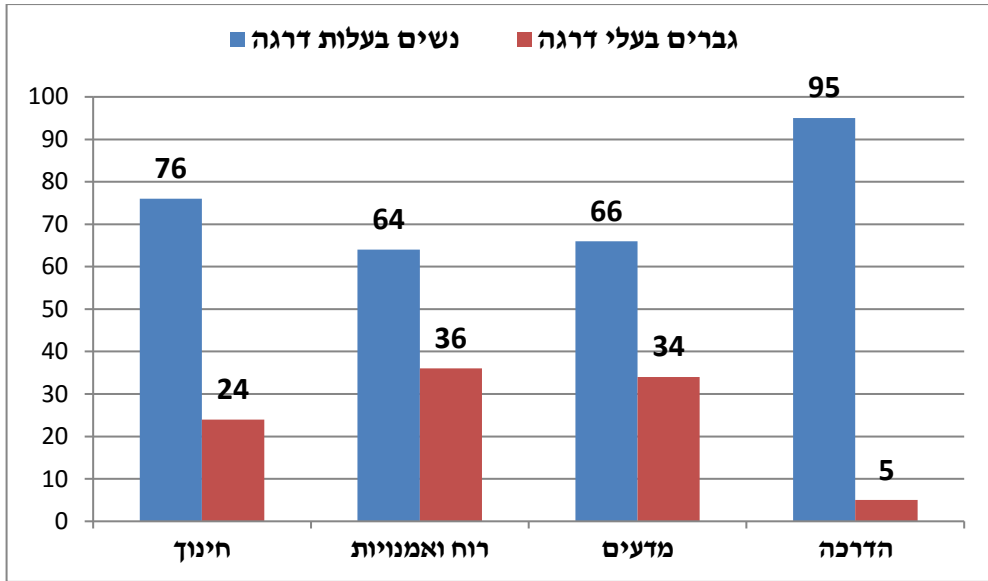
אחוז הנשים שגויסו ללמד במכללה על פי פקולטה בכל שנה בין השנים תשע"ג – תשע"ה*

תשע"ז	תשע"ו	תשע"ה	תשע"ד	תשע"ג	
62%	76%	50%	67%	70%	חינוך
90%	75%	81%	90%	91%	רוח וחברה
63%	79%	66%	69%	60%	מדעים
64%	42%	50%	36%	50%	אמנויות

* מחושב מתוך כלל אנשי הסגל שגויסו ללמד באותה שנה בכל פקולטה

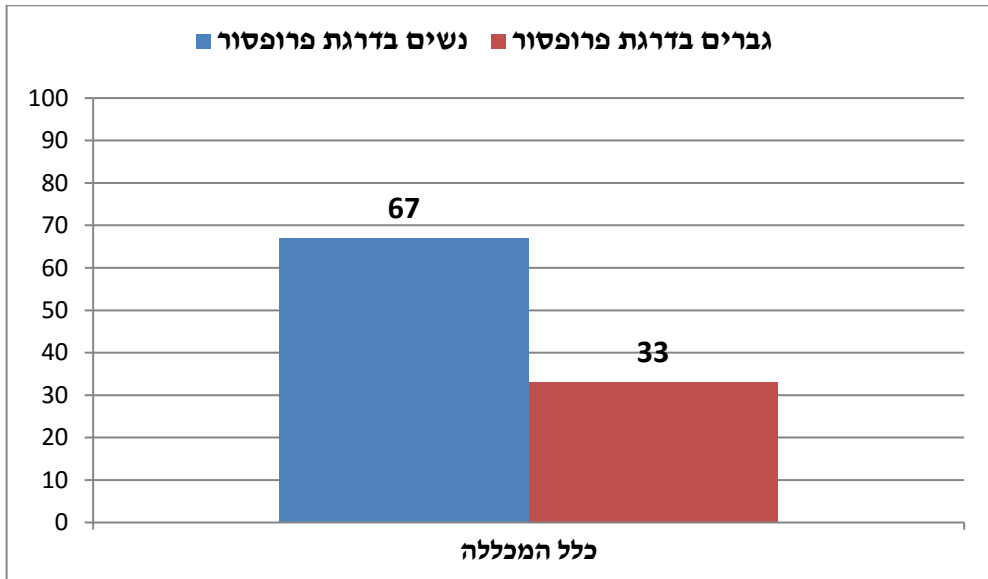
מרצות ומרצים בעלי דרגות קידום במכללה

מבין כלל המרצים במכללה שזכאים לקידום דרגות (על פי הקריטריונים שנקבעו בהסכמים שבין הסתדרות המורים, משרד החינוך, המל"ג ומשרד האוצר) ומחזיקים בדרגה **78% הן נשים**. להלן בתרשים ההתפלגות המגדרית של סגל המרצות והמרצים במכללה המחזיקים בדרגה על פי תחום: חינוך, רוח ואמנויות, מדעים, הדרכה פדגוגית.

* הדרגות הן: מורה בכיר, מרצה, מרצה בכיר, מרצה בכיר א', פרופסור

בתרשים הבא מוצגת התפלגות המגדרית של נשות ואנשי הסגל המחזיקים בדרגת פרופסור חבר.

תכניות הלימודים במוסד

במסגרת תכניות הלימודים הנלמדות בסמינר הקיבוצים נכללים מידי שנה קורסים רבים העוסקים בסוגיות מגדריות. להלן רשימת הקורסים שניתנו בשנת תשע"ז בכל אחת מהפקולטות: הפקולטה לחינוך, הפקולטה למדעי הרוח והחברה, הפקולטה למדעים, הפקולטה לאמנויות.

קורסים בפקולטה לחינוך

חינוך מיני חברתי: מיניות בחינוך המיוחד

ד"ר מיקי (מרים) עופר-ירום, חינוך מיוחד, קורס חובה (2 ש"ש)

מיניות היא חלק משמעותי ממרכיבי אישיותו המהותיים של האדם ואיכות החיים שלו תלויה ביכולת לשלב באופן הרמוני את כל חלקי אישיותו, לצרכיו ולצורכי סביבתו. אנשים עם מוגבלויות צריכים וזכאים לבטא ולמשש את צרכיהם המיניים והחברתיים, כאחד האדם. יחד עם זאת, ישנם קשיים ספציפיים המופיעים בקרב אוכלוסיות תלמידים, אשר לומדות במסגרות החינוך המיוחד. הקורס עוסק בנושאים שניתן להציף באמצעותם סוגיות של מגדר ושוויון בין המינים כגון: *הגדרות ועמדות אישיות, *הבדלים בין מגדר למין, *הבדלים תרבותיים מול הבדלים טבעיים, * עיצוב זהות מגדרית, *ביולוגיה, פיזיולוגיה והתפתחות פסיכו-מינית נורמטיבית, *דגשים מרכזיים בהתפתחות פסיכו-מינית של תלמידים עם מוגבלות התפתחותית, *תרבות הגוף, דימוי גוף, אנורקסיה ובולמיה, *התאהבות ובחירת בן זוג, * זהות מינית, נטיות מיניות-עמדות ומיתוסים, *מיניות בקונטקסט תרבותי וחברתי: אלימות מינית, פורנוגרפיה, אוננות.

סוגיות מגדריות בחינוך

ד"ר דינה חרובי, קורס בחירה במסגרת חברה ישראלית (1 ש"ש)

בעשורים האחרונים מחקרים רבים בארץ ובחולל הצביעו על הטיות מגדריות נפוצות במוסדות חינוך. אנו יודעים שמערכת החינוך (גני הילדים ובתי-הספר) היא גורם החברות (סוציאליזציה) השני במעלה לאחר המשפחה, ומכאן חשיבותה הרבה בעיצוב תפיסות מגדריות של ילדים ובני נוער. במהלך הקורס נקרא הגות פמיניסטית כרקע לחשיבה על הגורמים השונים היוצרים מצב של אי שוויון בין בנים לבנות במערכת החינוך. נתייחס להיבטים השונים המשפיעים על התפיסות המגדריות ונבדוק איך אותם גורמים מעצבים תפיסות סטראוטיפיות. נחשוב על דרכים לפיתוח מודעות על מנת ליצור שוויון בחינוך ובמערכת החינוך. נחשוב על מערכת החינוך הישראלית ועל המורכבות שמאפיינת אותה (מעמד סוציו אקונומי /דת/ עדתיות/ ועוד). נתייחס להרכב המגדרי של העובדים, צוות הוראה שהוא נשי ברובו מול מיעוט יחסי של נשים בדרגות ניהול. נחשוב על היחס מורה-תלמיד/ה ונבדוק מדוע מורים/ות נוטים להפגין יחס שונה כלפי בנים וכלפי בנות בכיתה. נבחן את תכנית הלימוד והתכנים: נחשוב על הנושאים הנבחרים ועל התכנים של אותם נושאים (לדוגמה היסטוריה – מה אנו לומדים על נשים בספרי ההיסטוריה?).

איזה מין חינוך – מגדר ומיניות במערכת החינוך הישראלית

ד"ר נטע ארנון שושני, שיעור בחירה (1 ש"ש)

מערכת החינוך מלווה את התלמידות והתלמידים הישראלים לא רק בתהליך התבגרותם הקוגניטיבית והנפשית, אלא גם לאורך התבגרותם המגדרית והמינית והפיכתם מילדות וילדים לנשים וגברים. בקורס זה נעמוד על התיאוריות השונות המסבירות את ההבניות החברתיות של המגדר והמין בכלל ובחברה הישראלית בפרט. דרכן נתבונן על מערכת החינוך הישראלית - על המפגשים שהיא מייצרת בין בנים לבנות, בין מורים לתלמידים ובין תלמידות ותלמידים למסלולי חיים ממוגדרים בחברה הישראלית. הקורס ידון בשאלות - כיצד התפתחה התיאוריה הפמיניסטית? כיצד היא באה לידי ביטוי בחברה הישראלית? האם מערכת החינוך שלנו ממוגדרת או שוויונית? האם היא שמרנית או מתירנית? אם יש רוב של מורות – מדוע החדר המרכזי בבית הספר נקרא "חדר מורים"? האם מבחינה מגדרית מועיל יותר ללמוד במערכת החינוך החילונית המעורבת או בזו הדתית המופרדת? כיצד נראה חינוך מיני עדכני? ומה יודעים מורות ומורים על עולמם המיני של התלמידות והתלמידים?

בנוסף לקורסים שלעיל שעוסקים באופן ישיר בסוגיית המגדר, ישנם קורסים נוספים בפקולטה לחינוך אשר משלבים את נושא המגדר כאחד מנושאי הקורס. בפקולטה. להלן תיאורם:

מבוא לפסיכולוגיה של החינוך (מגוון מרצים, קורס חובה, 2 ש"ש) - החל משנת תשע"ו נוסף לסילבוס המבוא והודגש הנושא הבא: מין ומיניות: זהות מגדרית, נטייה מינית, חינוך מיני, הטרדות מיניות

בין המשכיות לשינוי - משפחות בהרכבים מגוונים בחברה (ד"ר אילנה ברוש, סמינריון בחינוך, 3 ש"ש). מטרת הסמינריון להציג את השינויים הדמוגרפיים, הטכנולוגיים, הפסיכולוגיים והסוציולוגיים שהתרחשו במשפחה החדשה, והשפעתם של שינויים אלה על יחסי הגומלין בינה לבין מערכת החינוך. הקורס יעסוק בדפוסי משפחה אלטרנטיביים, משפחות כפולות קריירה, האבות החדשים, המדיניות הציבורית כלפי תכנון המשפחה והשפעתה של האידיאולוגיה הפרונטליסטית על גודל המשפחה בישראל.

תקרות הזכוכית של מערכת החינוך (ד"ר דינה חרובי, סמינריון בחינוך, 3 ש"ש) - הסמינריון עוסק במורכבות ובהשלכות של מושגים כמו "תקרת זכוכית", "מרכז ופריפריה" ואת השפעתם על שוויון בחינוך (גיאוגרפי-מרכז ופריפריה, מגדרי, סוציו-אקונומי, תרבותי...).

אחר בחברה של אחרים (ד"ר מירב אלמוג, קורס בחירה במסגרת חברה ישראל, 1 ש"ש) - הקורס מתמקד בסוגיה של האחר, הזר, הגר, תוך כדי עיסוק בהבניה, בקשר ולעתים במתח בין אני-אחר, אני-חברה ותוך כדי התייחסות למנגנונים שונים של כוח בהבניה זו: שפה, מגדר, תרבות.

קורסים בפקולטה למדעי הרוח והחברה

בפקולטה למדיה רוח והחברה הוקם בשנת הלימודים תשע"ו (2015-2016) **אשכול לימודי מגדר**. הלימודים באשכול, זה המזכים בתעודה פנימית של המכללה נועדו להאיץ בסטודנטים לבחור בקורסי המגדר כקורסי בחירה. השתתפות באשכול כולל לימודים של חמישה קורסי בחירה (אותם ניתן ללמוד לאורך כל שנות הלימוד במכללה) וקורס חובה שניתן פעם בשנתיים בשם מגדר וחינוך. קורס חובה זה מתמקד במושגי יסוד של החינוך המגדרי והחשיבה המגדרית, באופן שבו המודל המגדרי מוצג כיום לבני הנוער ובאופן שבו כדאי להתייחס לנושאי המגדר בבית הספר. קורסי הבחירה דנים בסוגיות מגדריות בהקשרים היסטוריים, ספרותיים, דתיים תרבותיים וחינוכיים. להלן רשימת הקורסים בפקולטה:

מגדר וחינוך: גברים ונשים ומה שביניהם

קורס חובה באשכול מגדר, ניתן אחת לשנתיים

הקורס מיועד להציג ולדון במושגי היסוד של החינוך המגדרי והחשיבה המגדרית. על מה אנחנו מדברים כשאנחנו אומרים "מגדר", "נשים" או "גברים"? מהי גבריות ונשיות? מי קבע? מדוע? מהן הסוגיות המגדריות העומדות כיום לפתחנו? כיצד ללמד מגדר בתיכון? מהם המודלים המוצגים לבני הנוער? כיצד נקבעים היחסים בין המיניים בגיל ההתבגרות? מהי ההסללה למגמות על פי מגדר? מדוע היא מתבצעת? מדוע בנים מתמקדים בספורט ובנות בטיפוח הגוף? הקורס יבחן סוגיות אלו ואחרות בשני מישורים: המישור האישי, בו יעברו התלמידות והתלמידים "מסע" אל תוך תוכו של הנושא, ומישור שני יעסוק בחינוך המגדרי- כיצד לתקשר תכנים אלו לבני הנוער.

"בלי הבדל מין?" נשים בישראל בשנות המדינה הראשונות

ד"ר שרון גבע, החוג להיסטוריה, קורס בחירה (2 ש"ש)

התמודדותה של החברה הישראלית עם שאלת שילובן של נשים נפתרה לכאורה באמצעות הצהרה על שוויון זכויות, אך שוויון זה לא היה דה פקטו, לא מבחינה חוקית ולא מבחינה חברתית: הנחת היסוד היתה שכל אישה היא אם, בפועל ובפוטנציה. נשים תועלו למקצועות שביסודם טיפול, שירות, חינוך וסיעוד, מרחב הפעולה העיקרי שלהן היה הבית והן הוצגו כאחראיות הבלעדיות על אחזקתן. במהלך הסמסטר נעסוק בהיבטים שונים של מעמדן, מקומן ותפקידיהן של נשים בחברה הישראלית, תוך התמקדות בסוגיות נבחרות בשנות הקמת המדינה המטרות העיקריות של הקורס: חשיפת הסטודנטיות והסטודנטים למעמדן, מקומן ותפקידיהן של נשים בישראל ובהיסטוריה שלה; היכרות עם מיתוס השוויון בין המינים וביטוייו; היכרות עם המחקר הביקורתי בנושא מעמד האישה בדיסציפלינות שונות ועם מושגים בסיסיים בלימודי מגדר; העלאת מודעות למקומן של נשים בישראל ולדרכים השונות לתיקון המצב.

הנשים בגרמניה הנאצית

ד"ר רן אר נר, החוג להיסטוריה, קורס בחירה (1 ש"ש)

גם 69 שנים לאחר סיומה של מלחמת העולם השנייה ונפילתו של הרייך הגרמני, נערכו מעט מאוד מחקרים שהתרכזו במעמדן והתפקיד שמילאו הנשים הגרמניות בחברה, בתרבות, בכלכלה ובמערכת הביטחון הנציונל-סוציאליסטית. במסגרת הקורס נעסוק בנושאים שונים הקשורים לנשים, ממעמדן בהגותו של היטלר ובאידיאולוגיה הנאצית, במערכות החינוך, הילודה, הכלכלה והתרבות ועד לתפקיד שמילאו ביישוב ה"מזרח" ובמסגרות הרצחניות של ה-SS. ברחבי ברית המועצות ובמחנות הריכוז וההשמדה.

לכל אישה יש שם: ניצולות השואה בישראל

ד"ר שרון גבע, החוג להיסטוריה, סמינריון (3 ש"ש)

נקודת המוצא של הסמינריון היא כי סיפור חיים של אישה אחת שעברה את השואה הוא ייחודי לה, ובה בעת בכוחו ללמד אותנו על מציאות החיים של נשים בתקופת השואה, על מקומן של ניצולות השואה בחברה ועיצוב זכרון השואה בה. במהלך השנה נכיר מבחר סיפורים של נשים שעברו את השואה, שחיו ופעלו בגטאות, ביערות, במחנות ובמקומות מסתור, נעמוד על אופני החקר של סיפורים אלה ונברר מה אפשר ללמוד מהם: על גיבורותיהם, על זכרון השואה, על החברה הישראלית ועל עצמנו – כמחנכות בכלל ובעבודה החינוכית בגן הילדים בפרט.

המוזות: מגדר, אופנה והיסטוריה

ד"ר מירב שניצר, החוג להיסטוריה, קורס בחירה (1 ש"ש)

"שאנל", אחד ממותגי העל הבלתי מעורערים של אופנת העלילת פריז, טומן בחובו סיפור מרתק של אישה פורצת דרך ששורשי יצירתה טמונים עמוק בהיסטוריה הצרפתית ובשרשרת נשים מובילות אופנה. זהו גם סיפור התהוותה של העיר פריז כמרכז אופנה עולמי, תהליך ששורשיו עמוקים ומתפרשים על פני מאות שנים. בקורס נסקור את השורשים ההיסטוריים שהובילו להתפתחותה של פריז כמרכז אופנה עולמי, תוך התמקדות בסיפורן של אותן נשים. נברר גם כיצד מחקר היסטורי העוסק באופנה, מאפשר לנו לפתוח צוהר לסיפור היסטורי אחר. השיעורים ילוו במצגות ובהן תיאורי אופנה מתקופות שונות, במקביל נקרא ונדון במקורות היסטוריים ובטקסטים פמיניסטיים עכשוויים.

רות ואסתר

ד"ר חיים חיון, החוג למקרא ותרבות ישראל, קורס בחירה (1 ש"ש)

קריאה צמודה בשני הספרים היחידים במקרא הקרויים על שם אישה, ואשר אישה היא גיבורתם המרכזית. זאת בעין הסערה בשושן הבירה, וזאת בשדות בית לחם. האחת נערה שהפכה למלכה, והאחת נערה שהפכה לאמה של מלכות. הספר האחד הוא החוליה האחרונה בסיפורי בית שאול, והספר השני הוא החוליה הראשונה בסיפורי בית דוד, ושני הספרים מציינים בשיח פנים מקראי ער אליו נתוודע במלך שיעורינו.

פמיניזם ויהדות

ד"ר חנה קהת, החוג למקרא ותרבות ישראל, קורס בחירה (1 ש"ש)

האם ניתן ליישב את היחסים המסוכסכים בין הדת לפמיניזם? האם יש סיכוי לגשר על התהום הפעורה בין המסורת היהודית לעמדה הביקורתית של האישה המודרנית. בדתות הפטריארכאליות נשים זכו ליחס של חמלה במקרה הטוב ולשנאת נשים במקרה הפחות טוב, והפמיניזם מראשיתו ראה בדת ובכתבי הקודש את מקור הדיכוי וההפליה של נשים לאורך הדורות. מנגד, מנהיגי הדת מתנגדים למהפכה הפמיניסטית ולשנוי הדרמטי במעמד האישה גם בימינו. מנקודת מבטה של החשיבה הפמיניסטית, נתבונן בדרכי התמודדות שונות שלה עם התרבות היהודית: נטישה, נאמנות לעבר, ופירוש – מחדש. מנקודת מבטה של המסורת היהודית, נעמוד על גישות שונות להתמודדות עם הביקורת הפמיניסטית לגווניה. נכיר גישות כמו, דחייה סמכותית, דחייה עניינית, קבלה חלקית, הפנמה. בהרצאות ישולבו "קולות מהעבר" ו"קולות בהווה", ייצוג של הטענות המרכזיות מפיחהן של נשים מההיסטוריה היהודית, מן המקרא עד ימי הביניים, ומן מחאות הנשים בנות ימינו. הנושאים בהם נדון: מבוא: תולדות הפמיניזם ותולדות הפמיניזם היהודי, תיאולוגיה פמיניסטית מטה-הלכה ופמיניזם, בין קניין לזוגיות שוויונית, מעמד האישה בנישואין ובגירושין אז והיום, לימוד תורה, מצוות וריטואלים, מעמד האישה בחברה, נשים במצוקה: אנוסה מוטרדת סוטה עקרה, מנהיגות נשים.

אימהות, בנות ונשים במקרא

ד"ר הדס פרידמן, החוג למקרא ותרבות ישראל, קורס בחירה (1 ש"ש)

ספרות המקרא כתובה ברובה ע"י גברים, מיועדת להם ומקדמת מטרות גבריות. הנשים לרוב מופיעות כדמויות משנה, כפרי התבוננות גברית. במהלך הקורס נעסוק במעמדן החברתי והמשפטי של הנשים בחברה פטריארכלית, נבחן מערכות יחסים בתוך המשפחה בין נשים לבעליהן, בין אימהות לבנים ולבנות ואת מעמדם של הבנות בחברה. כמו-כן נעקוב אחר טקסטים מקראיים שמיוחסים לנשים, מתוך מגמה להצביע על נקודות מבט לא ממסדיות ואולי אף חתרניות.

האישה בסיפורת המקראית

ד"ר אשר גניס, החוג למקרא ותרבות ישראל, קורס בחירה (1 ש"ש)

ספרות המקרא מעמידה את הגברים במרכז, בעוד שדמויות הנשים בדרך כלל ממוקמות בשולי הסיפור. בקורס זה נפנה את הבמה לסיפורים בהם לנשים ייצוג הולם ומשמעותי. נחשף לקולן החבוי והמרוחק של הנשים ונאזין להן בדרכים שונות. את הסיפורים ננתח באמצעות מושגי יסוד של הסיפור המקראי וכן באמצעות הפרשנות לדורותיה וזאת על מנת להיחשף למסר הרעיוני-ערכי שמזמן כל סיפור.

"את לא נולדת אישה" - מגדר בספרות העברית

ד"ר הדס שבת נדיר, החוג לספרות, פרוסמיניריון (2 ש"ש)

"אישה אינה נולדת אישה, אלא נעשית אישה" כך כותבת הפילוסופית הצרפתייה סימון דה בובואר שהשפיעה עמוקות על המחשבה הפמיניסטית של ימינו. בקורס נבחן את הנשיות בהיבטים שונים: נשיות כפרפורמנס, המערערת על הקשר המובן מאליו בין "מגדר=מין" (ג'ודית באטלר). נבחן את המגדר גם כחלק מזהויות מורכבות: זהות של דראג וטרנסג'נדריות. בנוסף נעסוק גם בפמיניזם מזרחי: הדרה תרבותית ותיגוב חברתי, עוני, סימון הפריזון המזרחי כאיום לאומי, יחסים בין נשים אשכנזיות, ערביות ומזרחיות במאבק הפמיניסטית, יחסים בין גברים לנשים, מיניות ועוד. מבחינה תיאורטית נשען השיח הפמיניסטית על תיאוריה פמיניסטית, תיאוריה מעמדית, תיאוריה פוסט קולוניאלית, תיאוריה קווירית ולימודי תרבות. מקורות אלו העשירו את המאבק של הפמיניזם. נעסוק ביצירותיהן של: דליה רביקוביץ, יונה וולך, נורית זרחי, ויקי שירן, מירי בן שמחון, שבא סלהוב, חביבה פדיה, יונית נעמן, מי-טל נדלר, נעם פרתום ועוד.

נעימה, גלילה, מזי, מתי, חפציבה ושולמית - קול התבגרותן

ד"ר אסתי אדיבי-שושן, החוג לספרות, פרוסמיניריון (2 ש"ש)

הקורס יעסוק בסיפורי התבגרות של נערות צעירות מיצירות ספרות מהמאה הקודמת והמאה הנוכחית. נעסוק בסיפורי התבגרות של נערות בספרות שנות השישים של כהנא-כרמון, עוז, ויהושע, ולמולם, סיפורי התבגרות של נערות בספרות שנות התשעים והאלפיים ביצירותיהן של אלמוג, מטלון, רביניאן, ברדוגו ועוד. במהלך הקורס נרחיב את מעגל ההיכרות עם יצירות מתוך הספרות העברית, נעמוד על מאפייניו של ז'אנר סיפור ההתבגרות הנשית ונכיר את המאפיינים הייחודיים של כל אחד מהיוצרים.

אישה כותבת אישה - דיוקן האישה כמשוררת ישראלית

ד"ר שיבולת זית, החוג לספרות, קורס בחירה (1 ש"ש)

במהלך הקורס נתוודע אל משוררות ישראליות, אשר פעילותן הספרותית משתרעת על פני תקופה של כמאה שנה. פרישה נרחבת זו פותחת פתח להתחקות אחר אופן היענותן של היוצרות לתמורות שהתחוללו במציאות ובספרות הישראלית ומאפשרת מעקב אחר היקף התעניינותן בשאלות הקשורות לחוויית הקיום הנשית ולמעמדה של האישה-היוצרת, על רקע התגברותה של ביקורת התרבות הפמיניסטית בעולם המערבי. עם קריאת השירים יעלו נושאים כגון הגדרת ה"אני" והקושי בקביעת הזהות הנשית, זיהוי השיר עם הגוף הנשי, דמות הגבר בעיני האישה, הגילוי העצמי באמצעות היצירה, השימוש באירוניה כמכשיר העיקרי להתמודדות עם הסטריאוטיפים המיוחסים לנשים ואוצר המלים והמטאפורות השאול מעולם החושים.

אמהות ובנות הסיפור הנסתר

ד"ר שיבולת זית, החוג לספרות, קורס בחירה (1 ש"ש)

אחד הסיפורים הנסתרים בתרבות הפטריארכלית, אשר מתחיל להיחשף רק מאז חדרו הנשים לתחום הכתיבה, הוא פרשת היחסים הסבוכה המתקיימת בין אימהות לבנותיהן. זה סיפור לא ידוע, לא רק מפני שנשים לא הרבו לעסוק בו, אלא גם מפני שבתרבות זו נערצת האימהות במתכונת אחת בעיקר - האם והבן; או בגרסה הנוצרית - המדונה והילד. כתוצאה ממתכונת זו, היחס בין אימהות לבנותיהן תופס מקום שולי בתרבות ואינו מצוי כמעט בתחום הספרות. אדריאן ריץ' קובעת בהקשר זה כי "אובדן הבת לאם, אובדן האם לבת, זו תמצית הטרגדיה הנשית. אנו מכירים בליר (הקרע בין האב לבת), המלט (הקרע בין הבן לאם), ואדיפוס (הבן והאם) כהתגלמות הטרגדיה האנושית; אך עד כה לא זכו התשוקה והקרע בין האם לבת למלוא ההכרה." הנושא אימהות ובנות יעמוד במרכז הקורס וישלב היבטים פסיכולוגיים יחד עם דיון ביצירות מתחום הספרות, הקולנוע והאמנות. הקורס ידון ביצירות מתחום הפרוזה והשירה שנכתבו על ידי יוצרות ישראליות מתחילת המאה ועד ימינו (בארון, ילן-שטקליס, כהנא-כרמון, הנדל, בת-שחר, קציר, ליברכט, קסטל-בלום, רחל, גולדברג, זרחי, חלפי, אתר, גינור, ועוד) העוסקות בפרשת היחסים הסבוכה המתקיימת בין אימהות לבנותיהן: האם הכפולה - פיצול דמות האב, האם הנעדרת, הבת המשוועת לאם, ניתוח מיתוס האימהות והרס האימהות.

חדר חושך משלך: על פואטיקה של שוליות כפולה

ד"ר יעל משעלי, החוג לספרות, קורס בחירה (1 ש"ש)

הקורס יתמקד במאפייני שירה מקומית הנכתבת מעמדה של שוליות כפולה בראי תיאוריות ספרותיות וביקורתיות. בקורס יבחנו שלושה צמתים של שוליות מרובה: שירה נשית מזרחית, שירה נשית לסבית ושירה קווירית שבמרכזו אתגור כפול של גבולות המיניות והמגדר. במוקד הדיון יעמדו השאלות: מהי כתיבה שולית? כיצד זהות הכותבת/רלבנטית לניתוח היצירה? האם ניתן להצביע על מאפייני שירה נשית, מזרחית, לסבית או קווירית? האם תחימה זו מאפשרת לסמן את השירה כאתר פוליטי או מפחיתה מערכה האמנותית? כיצד שוליות מרובה מעצבת את אופי הכתיבה ברמה התכנית והצורנית? האם ניתן לזהות מגמות ותמורות בזרמי השירה השונים או על ציר הזמן? האם שוליות פואטית עשויה להציע מרחב חדש לדיון בסוגיות אתיות וחברתיות בהקשרים פמיניסטיים, פוסט-קולוניאליים ולהטי"ביים?

כשאת אומרת לא, למה את מתכוונת: תרבות אונס בישראל?

ד"ר יעל משעלי, החוג לספרות, קורס בחירה (1 ש"ש)

הקורס יציע ניתוח ביקורתי של טקסטים תרבותיים שונים, לרבות פרוזה, שירה, עתונות ותרבות פופולרית, המייצרים דימויים שגורים של מיניות ותפקידי מגדר, זוגיות הטרנסקסואלית, אהבה רומנטית ואלימות מינית, כדי לבחון את מידת הרלבנטיות של המושג "תרבות אונס" לחברה הישראלית. המושג תרבות אונס, שהפך בשנים האחרונות מרכזי לשיחים ביקורתיים פמיניסטיים, פוסט-קולוניאליים וקוויריים, מצביע על יחסי גומלין בין יחסיה של התרבות הרווחת לנשים, לבין מידת האלימות המינית המצויה בה. מושג זה מעלה שאלות ביחס למקומה של התרבות בכלל והספרות בפרט בהבניית ושימור מעמדן של נשים בחברה. במוקד ניתוח הייצוגים יעמדו השאלות: כיצד מיוצגת מיניות בתרבות הישראלית בהקשרים מגדריים, מעמדיים ואתניים שונים? האם קיימות מגמות ייצוג חוזרות ועל מה אלו מעידות? איזו שפה משמשת לתיאור משיכה מינית מצד אחד, וכפייה מינית מצד שני - על מה זו נשענת ומה היא מקדמת? מה יכולים להיות המחירים והרווחים לביסוס המושג "תרבות אונס" בספירה המקומית?

דרמות של נשים

ד"ר מימי חסקין, החוג לספרות, קורס בחירה (1 ש"ש)

קריאה בשלושה מחזות שבמרכזם דמויות של נשים. נערוך קריאה צמודה במחזות ונעלה שאלות אסתטיות ותכניות. נברר מהן הדילמות המגדריות שמעסיקות נשים אלו ובאילו אופנים הן מהדהדות לחיינו. ננסה להבין את הצד האוניברסאלי של הקונפליקטים האנושיים והמגדריים שבמחזות ואת האסתטיקה הייחודית לכל מחזה. כמו כן נעמוד על הרקע התרבותי-חברתי בו נוצר. הקריאה תתבסס על ניתוח פעולות, פער בין נאמר ולא נאמר, פער בין יסוד חזותי למילולי ובין טקסט לפעולה בימתית.

המחזות: בית בובות/ איבסן (1828-1906); בית ברנרדה אלבה/ פדריקו גרסיה לורקה (1898-1936) המשרתות/ ז'אן ז'ינה (1910-1986).

מאחורי עלה התאנה – מיניות, תרבות וחינוך בקרב מתבגרים

דורית שורש, מדעי הרוח על יסודי, קורס בחירה (1 ש"ש)

הקורס עוסק במיניות האדם ובחינוך מיני של מתבגרים. מיניות הינה מרכיב משמעותי בהתפתחות בריאה של האדם, והיא נוגעת בהיבטים שונים: ביולוגיים, פסיכולוגיים-חברתיים, התנהגותיים, קליניים ותרבותיים. עמדותיו של הפרט וזהותו המינית מתגבשים בתהליך ארוך מינקות ועד בגרות, ומושפעים מגורמים שונים החל מבית ההורים, עבור דרך בית ספר וסביבת החברים וכלה במזדיות השונות. במסגרת הקורס נתמקד בהיבטים אחדים מהם מורכבת מיניות האדם, אלה המשמעותיים במיוחד לאנשי חינוך והוראה, ונתייחס לצרכים של המתבגרים בחינוך המיני. מטרת הקורס הם: העלאת מודעות לצרכים של מתבגרים בהתפתחות מינית ובחינוך למיניות בריאה; פיתוח יכולות לשיח פתוח, חיובי ומזמן על מיניות עם מתבגרים; גיבוש עמדות ותפיסות שוויוניות בנושא מיניות ומגדר; עדכונים מהנעשה בארץ ובעולם בתחום החינוך המיני – מגמות, תובנות, כלים וגופים שניתן להיעזר בהם.

קורסים בפקולטה למדעים

חרדה מגדר ומתמטיקה

פרופ' צביה מרקוביץ, תואר שני חינוך מתמטי, קורס בחירה (1 ש"ש)

מקצוע המתמטיקה נתפס אצל חלק מהאנשים כמקצוע מפחיד, ואף כמקצוע המעורר חרדה. אצל אנשים אחרים הוא נתפס כמקצוע גברי, מקצוע שבו הבנים מצליחים יותר מאשר הבנות. תלמידים, כבר בבית הספר היסודי, מתחילים לפתח חרדה למתמטיקה, ותלמידות, בעיקר, עלולות להיתקל בדעות סטראוטיפיות לגבי יכולתן ללמוד את מקצוע המתמטיקה. המורה המלמד מתמטיקה בבית הספר היסודי צריך להיות מודע הן לקשר בין מתמטיקה ומגדר והן לקשר בין מתמטיקה ובין חרדה, להכיר את ההשפעה של תחומים אלה על האופן בו התלמידים לומדים מתמטיקה, ולהשתמש בידע שלו בתכנון ההוראה.

קורסים בפקולטה לאמנויות

סלון המסורבות

ד"ר הדרה שפלן-קצב, המחלקה לאמנות, קורס חובה (1 ש"ש)

הקורס סוקר את תולדות האמנות של אמניות תוך דיון בסוגיות מגדריות ביקורתיות מימי הביניים ועד סוף המאה ה-19. הקורס עוסק בסיבות להיעלמותן של האמניות מהמפה של תולדות האמנות ודן בסוגיות שונות הכרוכות במעמד הנשים בקונטקסט היסטורי, פוליטי, כלכלי, תרבותי ופילוסופי, תוך ניתוח מושגים כגון: מונותאיזם, שיטת "התיאור הנכון" ברנסנס, נאורות, קפיטליזם ועוד. הקורס מנתח את דימויין החברתי של הנשים בהיסטוריה של האמנות והשפעתו על יצירתן. כמו כן נסקרת פעילותן של אמניות מפתח מהמאה ה-15 עד סוף המאה ה-19.

אתר בנושא הטרדה ואלימות מינית במסגרת סמינריון חברתי - צוות עבודה המורכב מ-4

סטודנטיות של שנה ג' במחלקה לאמנות יצרו אתר הנועד להתמודדות עם אלימות מינית.

הסטודנטיות נסחו עמדה שממנה יצאו למחקר מקיף בנושא, איסוף חומר (אקדמי, מדעי ואישי כאחד), ראיונות עם אנשים ולבסוף בנו אתר בעיצוב גרפי (שלהן).
הלינק לפורטל:

<http://hatzaadhabba.wixsite.com/hatzaadhabba>

ד"ר הדרה שפלן-קצב, המחלקה לאמנות, קורס חובה (1 ש"ש)

הקורס סוקר את פועלן של אמניות בתקופה המודרנית ועד ימינו, תוך היכרות עם סוגות הפמיניזם השונים עד ימינו. זאת תוך יישום חשיבה ביקורתית בנוגע לתהליכים הקושרים חשיבה אסתטית ומהלכים סוציו-תרבותיים. הקורס עוסק במושגי יסוד רלוונטיים לשיח הפמיניסטי המוקדם (המודרני) והמאוחר (הפוסט-מודרני) ומעלה את השאלה "האם אני פמיניסט/ית?". במהלך הקורס ננתח את האידיאולוגיות והתורות האסתטיות שעיצבו את היחס המיגדרי ליוצרות, נראה כיצד מושגים על "נשיות" ועל "גבריות" והבנייתם (בעיקר באמצעות הדומיננטיות של השיח הפסיכואנליטי מחד וניסוחי המדיה מאידך) מצטלבים עם דרישות של ייצוג ועם רעיונות על יצירתיות, ולאילו כיוונים מתפתחים מושגים אלה ביצירה של נשים אמניות מהמאות 20-21.

האני והאחר

ד"ר הדרה שפלן-קצב, המחלקה לאמנות, סמינריון חובה (2 ש"ש)

הסמינריון עוסק בשיח המגדרי-פמיניסטי כחלק מהשיח על יחסי מרכז/אחר. בבסיס הדיון מוצגת הדיכטומיה והבינאריות של אופי המחשבה המערבית, הרואה את הסובייקט והאובייקט ביחסי ניגוד, אשר ממנו צומחים שאר הניגודים. הדיון בקורס מתבסס על התיאוריות של דרידה, פוקו, לאקאן, אדוארד סעיד, הלן סיקסו, גיודית באטלר, גיליה קריסטבה, ג'סיקה בנג'מין.

שימור דיגיטלי, בניית אתר אינטרנט לאמנויות ישראליות

שחר כסלו, המחלקה לאמנות, קורס חובה (1 ש"ש)

מטרת הקורס היא בניית אתר אינטרנטי לאמנית ישראלית בעלת נפח עבודה גדול ומשמעותי התורם לשדה האמנות הישראלית. הקורס כולל מחקר עומק על האמנית, פגישות וראיונות. איסוף חומרים תיעודיים, ניתוח יצירות אמנות וכו'. בתום שלב המחקר נכתבים ביוגרפיה וטקסטים על עבודותיה, וכן מבוצעים סריקת היצירות, בניית האתר, עיצובו והעלאתו לרשת.

פמיניזם ופרפורמנס

מיכל בן עמי, החוג לתיאטרון, קורס בחירה (1 ש"ש)

הקורס יעסוק בתיאוריה הפמיניסטית בבואה לדון במדיום התיאטרוני. יוצגו מאמרים תיאורטיים העוסקים בזיקה בין תיאטרון ופמיניזם. בחיפוש אחר "שפה נשית", מרחב פעולה נשי, "כתיבה נשית" ועוד. הקורס יעסוק בגישות תיאורטיות פמיניסטיות לייצוג נשים ונשיות על הבמה וביצירות מרכזיות של התיאטרון הפמיניסטי מאמצע המאה ה-20 ועד היום. הדיון יסקור את התיאטרון האפי כז'אנר משמעותי בתיאוריה הפמיניסטית, כמו גם מודלים של תאטרון הפמיניסטי בחיפוש אחר "כתיבה נשית" ובאמנות המופע הפמיניסטית. הקורס יפגיש בין תיאוריות פמיניסטיות מרכזיות וחוקרות מרכזיות כגון דה-בובאר, באטלר, סיקסו, דיאמונד, ועוד. וניתוח מחזות ומופעים לשם פרשנות, חקירה ובדיקת המודלים הפמיניסטיים. מושגי היסוד והנושאים שבהם נעסוק: מגדר כהבניה וכתופעה תרבותית, ייצוג הגוף הנשי על הבימה, מפגש חי עם קהל, האם קיימת שפה בימתית "נשית" ועוד.

אקדח או מטבח

ד"ר יוכי שלח, ביה"ס לתקשורת ולקולנוע, קורס בחירה (1 ש"ש)

הקורס עוסק במושגי היסוד של נושא המגדר; הכרות בסיסית עם תיאוריות מגדריות ותיאוריות פמיניסטיות; יישום התיאוריות המגדריות בטקסטים חזותיים וכתובים; ניתוח של האופן שבו תפיסות התרבותיות ביחס לנשים ולגברים באות לידי ביטוי.

בלשית בלילה - ייצוג האישה כ'בלש' בקולנוע ובטלוויזיה

ד"ר יוכי שלח, תקשורת וקולנוע, קורס בחירה (1 ש"ש)

הקורס עוקב אחר תהליך התפתחות המודעות המגדרית בז'אנר הפופולארי והגברי במהותו: סרטים וסדרות משטרה. דמותו של 'הבלש המשטרתי' היא דמות גברית מובהקת, הפועלת בסביבה היררכית, גברית, קשוחה ואלימה, ואשר עוצבה על ידי דורות של תסריטאים, שעבדו בשירות חברות הפקה ושדור פטריארכליות

מיסודן אף הן. כניסתן של כותבות-נשים לז'אנר זה, לאולפנים ולהפקה, מסמנת את השינוי בייצוג הנשים הן מאחורי הקלעים והן על המסך עצמו. הסדרות בהן נעסוק: "קגני ולייסי", "החשוד העיקרי", "המפענחת".

בנוסף לקורסים שלעיל שעוסקים באופן ישיר בסוגיית המגדר, ישנם קורסים נוספים בפקולטה לאמנויות אשר משלבים את נושא המגדר כאחד מנושאי הקורס. בפקולטה. להלן תיאורם:

תאוריות קולנועיות (ד"ר נאואל ריבקה, תקשורת וקולנוע, פרו-סמינריון חובה, 1 ש"ש) - הקורס
עוסק בתיאוריות קולנועיות מרכזיות החל מסוף שנות ה-60 עד שנות ה-80. בעיקרן הן מעצבות מודל המשלב בין האספקט הסמיוטי והמרקסיסטי של התיאוריה הקולנועית למודל הפסיכואנליטי. חיבור זה מהווה נקודת מוצא לכתיבה עשירה בתיאוריה קולנועית פמיניסטית, חלקה הגדול בא לידי ביטוי בתכני השיעור ובחומר הביבליוגרפי.

תולדות המחול (עידית סוסליק, ביה"ס לאמנויות המחול, קורס חובה, 2 ש"ש) - התפתחות
האידיאל של דמות הרקדנית; חלוקת תפקידים מגדרית בבלט המסורתי; שינויי תפקידים במחול מודרני ועכשווי.

אמנות וחברה (שרון רשף, ביה"ס לאמנויות המחול, קורס חובה, 1 ש"ש) - הקורס עוסק ביחס
לרקדנים-זכרים בחברה, תופעת ההומוסקסואליות הגברית והנשית ותגובת החברה אליה תוך דיון בהקשרים לעולם המחול.

דרכי הוראה/ הדרכה פדגוגית (ביה"ס לאמנויות המחול, קורסי חובה, 4 ש"ש) - הקורס דרכי
הוראה עוסק בסוגיות השתתפות של בנים בשיעורי מחול: שם השיעור (מחול/ תיאטרון-מחול) ובציפיות וההתנגדויות הקשורות בכך. הקורס דן בהתפתחות מיומנויות תנועה (תפיסה מרחבית, קואורדינציה) – האם קיימים הבדלים בין המגדרים? במהלך הקורס עולות דילמות חינוכיות בנושאי מגדר כגון: ציפייה מקדימה מצד הסטודנטיות לקשיים בניהול כתיבה ובדיקת גבולות מצד תלמידים, בכתה מרובת בנים; תלמידים עם לקויות למידה בזיקה למגדר; עמדות מוריס בשיעורי מחול בזיקה למגדר.

בנוסף, ישנם פרויקטים מיוחדים בפקולטה לאמנויות שעוסקים אף הם במגדר

תערוכה שנתית של כל המחלקה לאמנות בנושאי מגדר ומעמד האישה
לכבוד יום האישה הבינלאומי מציגה המחלקה לאמנות של הפקולטה לאמנויות בכל שנה תערוכה של כל הסטודנטים/ות לאמנות מכל השנים (כולל בוגרים/ות) בנושא הקשור בסוגיה מגדרית. התערוכות:

- תשע"ג - "חברות" (sisterhood) – הוצגה בקמפוס אמנויות.
- תשע"ד – "גולדה מאירה" – הוצגה במשכן הכנסת במעמד הועידה השנתית החגיגית לקידום מעמד האישה. כל הסטודנטים/ות של המחלקה לאמנות נכחו בכינוס הוועדה. הנושא: גולדה מאיר כדמות של מנהיגה נשית ישראלית חלוצה ושנויה במחלוקת.
- תשע"ה – "זכר ונקבה ברא אותם" – הוצגה בבית התפוצות, לאחר מכן במכון מופ"ת ובגלריה בחיפה. הנושא: מקומן של הנשים במקרא והשפעתו על מקומן של הנשים בחברה הישראלית העכשווית.
- תשע"ו - "מילת נשים". הוצגה בגלריה פס. פורט בתל אביב.
- הנושא: היחס בין שירה עברית של משוררות ישראליות לבין אמנות ישראלית פלסטית.
- תשע"ז – תוצג התערוכה "אבק דרכים" בנושא נשים ומעברים, הגירה, דרכים.

סרטי גמר של סטודנטיות בית הספר לתקשורת וקולנוע בנושאי מגדר

- **שומרת נגיעה, סרטה של ליאת דאודי** - שומרת נגיעה - סרט דוקומנטרי זה מספר על מקשר מיוחד בין אחות בכורה, חילונית, פמיניסטית ומזרחית החיה עם בת-זוג לבין משפחה החרדית מבית שמש: שנים-עשר אחיה ואחיותיה, אמה ואביה יוצאי הדופן. זהו סרט על דינמיקות-קצה במשפחה מרתקת, מורכבת ומלאה ניגודים שבתוכה הבלתי אפשרי הופך אפשרי. הסרט מופץ בפסטיבלים בעולם והתקבל כמועמד בתחרויות שיתר=קיימו בשנה הקרובה.

מחקר

במסגרת המכון לחינוך מתקדם במכללה מתקיימות **קבוצות מחקר** של אנשי הסגל האקדמי אשר שותפים ברצונם לחקור תחומים בעלי משמעות ורלוונטיות לחינוך בכלל ולחינוך ולחברה בישראל בפרט. התוצרים המצופים בתום מספר שנות פעילות של הקבוצות הם ספרים, מאמרים וניירות עמדה. אחת מהקבוצות שפועלות כיום היא הקבוצה שעוסקת **בחינוך ומגדר בהכשרת מורים** בהובלתן של ד"ר טלילה קוש וד"ר דינה חרובי.

הרציונל של הקמת פורום זה היה כי על אף שקיימות תכניות שונות ללימודי חינוך ומגדר במספר מכללות להכשרת מורים ובאוניברסיטאות, המחקר התאורטי אינו מיושם בעשייה החינוכית במוסדות החינוך בארץ. הצורך בהרחבת הידע והמודעות לנושא בתכניות להכשרת מורים, עומד בבסיס מטרותיו של פורום זה. נושאי הדיון שנדונים בפורום נסובים סביב ארבעה צירים:

- חשיפת הגות חינוכית נשית והכנסתה לקוריקולום של קורסי היסוד "פילוסופיה של החינוך".
- חקירת ההיבטים המגדריים השונים בתכניות להכשרת מורים. ניתוח המצוי – מה מתרחש בפועל במישור הגלוי ובמישור הסמוי של המציאות ההכשרתית; ניסוח הראוי – מה צריך להתרחש ובאיזה מישורים (תכנים, מסגרות, פיתוח מודעות אצל מרצות והמרצים).
- גיבוש תכניות למעורבות חברתית והעצמה מגדרית במסגרות להכשרת מורים.
- המציאות הבית ספרית: בחינת הקשר בין תכניות ההכשרה להוראה לבין המרחב הבית ספרי. כיצד מתמודדת מערכת החינוך עם סוגיות של חינוך ומגדר, ברמת התכנים וברמת ההתנהלות.

מטרת הפורום הינה להוציא את פרי הדיונים והמחקר לאור כקובץ של מחקרים, שאמור לצאת לאור ב- 2017.

חברות הפורום: דר' טלילה קוש (מנחה), דר' דינה חרובי (מנחה), דר' אורנה אוריאן, דר' אילנה ברוש, דר' אסתי אדיבי שושן, דר' אסתר לבנון מורדוך, דר' הדרה שפלן קצב, דר' דורית ברחנא לורנד, דר' חנה קהת, דר' יהודית עינת אברהמי, דר' ליאת סידס, דר' לילי גלזנר, דר' מימי חסקין, גב' רוני מנט, דר' שרון גבע, גב' שירה ריכטר

מעלים ערך: מחזירות נשים להיסטוריה

במסגרת קורסים בנושא היסטוריה של נשים בישראל של ד"ר שרון גבע בחוג להיסטוריה כותבות וכותבים הסטודנטיות והסטודנטים ערכים לויקיפדיה על נשים שעשו היסטוריה, אך עדיין נמצאות בשולי התודעה הציבורית. הסטודנטיות והסטודנטים, פרחי הוראת היסטוריה, יוצאים ויוצאות מכותלי האקדמיה במטרה לנתב את מה שלמדו לטובת הכלל, להעלות מודעות למקומן של נשים בחברה בישראל ולקדם תודעה פמיניסטית.

הפרויקט החל בשנת הלימודים תשע"ב (2011-2012) ונמשך גם כיום. שם הפרויקט משלב שני פעלים, מעלים ומחזירות, במטרה לשקף את זהות המשתתפות והמשתתפים בו, נשים וגברים, ולבטא את הערכים העומדים ביסודו: שיתוף ושוויון.

הפרויקט עורר הדים ותגובות ויש לו ערך אישי בעבור המשתתפות והמשתתפים בו, שרובם מצאו בו השראה להשפיע על מציאות חיינו, להאיץ שינוי בנרטיב ההיסטורי ולקדם העלאת תודעה פמיניסטית בקרב התלמידות והתלמידים שלהן/ם.

בין הערכים שהועלו במסגרת הפרויקט: שרה טהון, ממייסדות התאחדות נשים עבריות לשווי זכויות; גולדה מילוסלבסקי, ממייסדי המושבה נס ציונה; חברת "השומר" ציפורה זייד; ברטה לנדסמן, מקימת "טיפת חלב"; הטייסת ד"ר רחל מרקובסקי לנדאו; אסתר שפירא-גינצבורג, הגנת בגן הילדים העברי הראשון; הפרטיזנית היהודייה מתי רובנובה; רבקה קופר, חברת מחתרת בגטו קרקוב; הציירת אסתר לוריא; ח"כ רחל כהן-כגן, שחתמה על הכרזת העצמאות של מדינת ישראל; עורכת הדין והמשפטנית רוזה גינוסר (גינצברג) המיילדת אולגה חנקין; הרופאה ד"ר בת שבע יוניס גוטמן, ממייסדי האגודה המדיצינית העברית (לימים הר"י); הסופרת והמסאית ז'קלין כהנוב; העיתונאית, הסופרת והמחנכת ברכה חבס; חברות הכנסת אמה תלמי-לוי, טובה סנהדראי-גולדרייך, שושנה פרסיץ, אסתר וילנסקה, נוזהת קצב, נאדיה חילו, ועוד.

הפרויקט נכלל ברשימת הפרויקטים המומלצים של היחידה לשוויון בין המינים במשרד החינוך. ב-2014 זכה במקום השלישי בתחרות המיזמים החברתיים של מכללת סמינר הקיבוצים.